

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnium
Gentium, Et || Rerum Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

15 de Pœna diuinorum, seu mathematicoru[m]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

consecratur malorum que gesserint: sed tali moderatione fiat eadem
distributio, ne vitam perdant, sed ut seruentur in carcere afflictis, usque
dum Deo inspirante sponte emendationem peccatorum, & ut nul-
latenus per aliqua premia a Comitibus vel Centenariis, absque distri-
cta examinatione remittantur, in capitulari Caroli Magni, capit. de
pace, c. 25. ¶ Silenna † Statilio & L. Scribonio Coss. facta sena-
tusconsulta de mathematicis magisque Italia pellendis, quorum
e numero L. Pituanus saxo est deiectus, in Publium Martium
Coss. extra portam Exquilinam cum classico canere iussisset,
more prisco animaduere. Pulsi autem Mathematici ob Li-
bonem Drusum, qui infernas umbras elicit, Cornel. Tacit. lib. 2.
Annalium. Suetonius quoque in Tyberio, c. 32. Tyberium expul-
sisse Mathematicos tradit, sed deprecantibus, ac se artem relictu-
ros pollicentibus, veniam dedisse. ¶ Innuat † Aëlopus Apologo
lepidissimo, & Aësp. Frig. in Apologis, olim huiusmodi veneficas
punitas, dum scribit mulierem veneficam, quæ diuinarum ira-
rum propulsionem permittebat, accusatam, impietatis damna-
tam: & dum ad mortem duceretur, quendam illi obiecit, tu
quæ Deorum irasauerere, promittebas, quomodo nec homi-
num consilia mutare potuisti? ¶ Columella † in præceptis rusti-
cis, Haruspices sagasque, quæ utraque superstitione rudis animos ad
impensas ac deinceps ad flagitia compellant, ne admiserit colonus, Co-
lumb. de re rust. li. 1. c. 8. ¶ Scipio † scorta, & haruspices castris expulsi,
quibus milites rebus aduersis territi vtebantur, Suid. in ver. & r. 7.
¶ Julius Paulus † li. 5. recep. sentent. Qui de salute, inquit, princi-
pis, vel de summa Reipub. Mathematici, aritoli, haruspices, & ariti-
natas consulit, cum eo qui responderit, capite punitur. Idem etiam
alibi, eo. lib. tit. ad leg. Cornel. de sicar. magicæ artis conficiis summo
supplicio affici, hoc est, aut bestis subici, aut cruci suffigi: ipsos
autem magos viros exuri: libros item magicæ artis apud se ne-
minem habere licere, & eos penes quoscumque reperti sint, bo-
nis ademptis combustique his publice in insulam deportari: hu-
miliores, capite puniti. Et non tantum, inquit, profectio huius
artis, sed etiam scientia punita est. ¶ Hoc † prætextu, quod ma-
gam criminarentur Angli, & ut veneficam Ioanna puella virgo,
quæ auxilio diuinitus fuerat Carolo regi Francorum, in Com-
pendii ciuitate capta, vina iussu Semeferetensis ducis exusta est,
Polyd. Verg. li. 23. hist. Ang. ¶ Mitiores † leges secundum hæc
tempora videntur, quæ olim inter Salicos & Ripuarios contra
Maleficos positæ erant, graniores certe tunc, cum audendi fa-
cultas tanta, ut nunc est, non erat, & plus reuerentur homines
pecuniarias penas, quam nunc capitales. Proinde in Salica lege,
hæc tit. de malefic. §. 2. Si qua mulier alteri, ut infantem habere
non possit, maleficium fecerit, duorum M denariorum, qui faciunt so-
lidos 62. cum dimidio culpabilis iudicetur. Et rursum in §. final. eod.
tit. de malefic. Si quis alteri aliquid maleficium superiacuerit, si-
ue cum ligaturus in aliquo loco miserit, duorum millium denariorum,
qui faciunt solidos 62. cum dimidio culpabilis iudicetur. Et in legi-
bus Ripuarie tit. 81. de malefic. §. 1. Si quis vir, seu si qua mulier Ri-
puaria per venenum, seu per aliquod veneficium aliquem perdidit,
Virgild componat. Et rursum §. 2. eod. tit. Si non mortuus fuerit in-
de, sed debilitatus, 100. sol. dos solent.

¶ In † codice legum Wisigothorum, sic etiam scriptum est.
Vt siue ingenuus, siue seruus, vir, seu que sexus, qui in hominibus, vel
brutis animalibus, omnique generi quod mobile esse potest, seu in a-
gris, seu in vineis, diuersisque arboribus, maleficium aut diuersa liga-
menta, aut etiam scripta, in contrarietatem aliteris excogitauerit, fa-
cere, aut expleuerit, per quod alium ledere vel mortificare, aut obnu-
tescere velit, aut damnum tum in corporibus, quam in vniuersis rebus
fecisse reperitur, ducentis flagellis publice verberetur, bona confiscen-
tur, recludatur, Co. l. 4. §. 1. 3. de malef. lib. 6. Cod. Wisigothorum,
tit. 2. Tyberius Cæsar, etiam Traffilo astrologo peritissimo quo-
tidie vteretur, ac singulis diebus vaticinia acciperet: tamen re ac-
curate considerata, cum aliquando per somnium visus fuisset
sibi per magicam artem demonem immisum fuisse.

¶ Reliquosque † omnes astrologos, magos, aut quicumque a-
lio auxilio diuinationes exercerent, extortes fecit, cives, quos
prius Augulti neglexerant, extortes fecit, Dio Cass. lib. 57. Au-
gustus enim Octavianus anno 764. interdixerat vadibus, ne ab-
sentibus arbitris, vel coram aliis de morte prædicerent. idem lib.
56. Soranus, quod vsus artibus magicis diceretur opera filiarum
suarum, factis Nerone ægotante sacrificiis, oc-
census est, Xiphili. ex Dionem
Nerone.

De Poena Diuinorum seu Mathematico-
rum. Cap. 15.

- 1 Incantatorum & ariolorum iuris diuini poena.
- 2 Magos consentientium, & magorum vindicta Dei, & diuini iuris, & aliarum gentium. Et 3.
- Et seq. numer.
- 4 Sacrificia paganorum & magorum vestita qua poena.
- 5 Didius Iulianus sacrificiis vsus cadis humana.
- 6 Sortilegis consentientibus qua poena imposta iure pontificio.
- 7 Magorum & sortiariorum qui sint idonei iudices.
- Inquisitor hæreticæ prauitatis quando cognoscere potest de sortilegis, eod.
- 8 Sacris abutentes rebus, qua poena digni.
- 9 Baptismi in sortilegis abusu vindicatus.
- 10 Magorum poena apud Wisigothos.
- 11 Demon intercepti & torquet magos.

¶ Alforum † vatum poenæ nunc nobis breuiter perstringentur, &
da, ex legibus non tantum diuini iuris, sed etiam humani, &
gentilium. Lex diuina imprimis, iubet omnes maleficos & in-
cantatores interfici. Deut. 18. Et si anima declinauerit ad ariolos, &
magos, & fornicatæ fuerit in eis, inquit Dominus, ponam faciem
meam contra eam, & interficiam eam de medio populi mei. Et ite-
rum, Vir vel mulier, in quibus spiritus Pythonicus vel diuinus fuerit,
morianitur, lapidibus obruent eos, Leuit. 20. Saul erat, † dum probe
imperabat, magos & ariolos & pythonissas de terra, mortique
adiudicauit, 1. Reg. 28. licet postea ipse improbus pythonissam
confulserit. Quod vt ad mortem eius, & in signum translationis
regni in Dauidem notat sacra scriptura, 1. Paralip. 10. quem-
admodum ob consulos diuinos & ariolos, mortuum fuisse ali-
um regem Ochofiam narrat, 4. Reg. 1. Minatur Deus in Apoca-
lypsi diuino regno, ex pulsum veneficos, Apocalyp. 9. & alibi
per D. Paulum, ad Galat. 5. ¶ Iure † civili Constantinus Imperator
tot haruspices, sacerdotes diuinos, & eos, qui eis ministrant, iu-
bet ab omnibus domibus excludi, aliter concremari, & eos qui
adnoauerint suauibus vel premis, bonis exutos deportari,
L. nullus, 3. de malefic. & mathem. C. Et in Chaldaeos, magos, alio-
que maleficos, haruspices, Mathematicos, diuinationis curio-
sos, gladius supplicium decerni, L. nemo haruspice, 5. eod. tit. Et pro
confessione, & si conuincantur, equuleum, vngulas sul. ante la-
tera, aliaque tormenta statuit, L. & si excepta, 7. C. eod. tit. nulla di-
gnitatis habita ratione. ¶ Et † lege Cornelia de sicariis tenetur, 4
qui magicis susurrus vsus fuerit, §. nemo lex Cornelia, de sicariis, de
publ. in d. apud Iust. licet qui mala sacrificia fecerit, haberit vt
ait Modestinus, L. ex senatus consulto, 13. ad leg. Cor. de sicar. li. 4. P.
tit. 8. cuius poena mors aut deportatio, L. 3. & l. p. n. eod. Morte et-
iam dignus, qui se paganorum sacrificiis polluerit, L. 2. 3. 4. de pag.
& sacrific. cor. Quemadmodum † Didius Iulianus Imperator a militibus
Romanorum pretii additione factus, plures pueros occidit
causa magicarum artium, vt si forte quod futurum erat præco-
gnouisset, posset auertere, Xiphili. ex Dionem in Didio Iuliano. Ho-
rum poena iure civili creuit, vel minuitur ratione circumstanti-
arum: nam si veneno, vel pharmaco, vel alio modo necem con-
ciliauerint, homicidarum poenis puniendi sunt, de quibus in
criminibus de veneficis, & legis Iulia de sicariis, & alibi diximus
suo loco: & in singulis speciebus poenæ istius vanitatis poenas a-
liquas vsurpatas dicemus, Deo fauente. ¶ Iure † canonico, quia
ecclesiastica disciplina non infert poenas mortis temporales, seu,
vt dicunt sanguinis, c. n. archiepiscopus, de re. tor. c. 2. n. m. solum,
23. quest. 5. alia constituta sunt poenæ: nam clericis consentien-
tibus sortilegis, magis, poena imponitur poenitentia quinquen-
nalis, suspensio ordinum, & privatio beneficiorum, c. 1. & in de
sortileg. c. non licet cum 3. seqq. 26. q. 5. Si autem malefici esse con-
uincantur, remittuntur ab ecclesiastico iudice ad curiam secula-
rem condemnandi & puniendi: vt de hæretico pertinaci statu-
tum est, c. super eo, de heret. in 6. Nouit enim ius canonicum ex iu-
re diuino, scilicet, si ante diis alienis esse morte tollendos, cap. si ou-
dieris, 23. quest. 5. cuiusmodi sunt lamia, quæ demonibus obse-
quium præbet. ¶ Cognitio † tamen horum, qui rei malefici sunt,
eius quod hæretici proximum, est etiam in aliis, quam ecclesiasticis
personis, in laicis videlicet, ad iudicium ecclesiasticum, nimirum ad
episcopum, vel inquisitorem hæreticæ prauitatis pertinet, vel se-
para-

paratim, vel communiter ad vtrumque simul. Alioquin maleficia quae superflitionem redolent, & fortilegia in quibus contingit misceri crimina, vel veneficia, qualia in iuribus arguuntur, notioris sunt temporalis iurisdictionis. Proinde pro foro competentis distinguendo in fortilegia personarum laicorum puniendis, obseruandum num ea contineant, vel participent haeresin manifeste, qualia sunt illa, quae expressam habent fidei euersionem, data fide & iniuncta cum daemone: & tunc possunt episcopi vel inquisitores haereticae prauitatis de his cognoscere, non alias, vt expresse iure cautum est, in c. accusatus c. 8. § sane, de haeret. in 6. Placuit autem, vbi expressa illa professio non fit daemone, vel eiuratio, & quamuis inuocetur daemone ad pudicitiam expugnandam, vel ad maleficia docenda, vel ad sanandum vel laedendum, vel ad familia eiusque causa, etiam imaginem non pertinere ad manifestam haeresin, *Geminia, Philp. Franc. & alii in exp. in d. § sane, Oldra. con. 2. quod incipit, regularis traditio, & Cons. 79. & 208.* quia ea possunt daemone non tentatorem, cuius naturam gerit. At si inuocetur daemone, credendo quod possit haec propria auctoritate, certe tunc est impletas magica, & detrahitur Dei potestati, quod creaturae quod Dei est tribuitur: ideo ibi est haeresis manifesta, quae iurisdictionem tribuat spiritualibus iudicibus, *Francus & Geminia in d. § sane, facti c. episcopus 26. q. 5.* Item si sacramentis abutantur, aut eucharistia, vel baptismo, vel vntione Chrisimatis. Atque si ita impius reperitur presbyter, qui inuentus sit huic fortilegio operam praebere, grauissimis existimamus dignum poenis, vt pote grauissime peccans, vel irreuerenter sacramenta petra tractando, vel aliud immittendo illis alienum, in c. de homine, c. 7. de celebra missa, c. nihil in sacrificiis, de consecr. dist. 2. veluti si super characteres, aut supra maleficia, missas celebret. Cum alioquin & qui sacra profanat etiam ignoranter, vt si palla quae in altari fuerit, mortuum inuoluat, vel eam negligenter habuerit, si daemone sit, triennio sexque mensibus a dominico remouetur altari, graui percussus anathemate presbyter, decem annis & sex mensibus excommunicatur, ea nemo per ignorantiis, de consecr. dist. 1. De sacris vasis quoque, & aliis rebus Dei cultui consecratis non profanandis, iura sanciuunt aperte, c. altaris, c. vestimenta, c. in sancta, c. ad nuptiarum, de consecr. dist. 1. Et Deus docuit, quantum irascendum sit in haec profanantes: ex vltione quam sumisit de Balthazare, *Daniel. c. 5.* Narrat etiam Historia Gallica, au rosier historial, fo. 120. pag. 2. col. 2. & seq. in pag. quodam apud Suesones, fuisse presbyterum quendam, qui vindictam cum quaereret inimicorum, fortilegam consuluit ea de re: illam autem ei persuasit, vt bufonem more Christiani hominis baptizaret, eique inter baptizandum Ioannis nomen imponeret: dehinc vt hostiam consecraret, & eidem edendam porrigeret. Quod vt factum, illa eum bufonem membratim discepit, & fortilegium confecit, quod iussit deferri in domum inimicorum presbyteri: vnde accidit eisdem interiisse. Eo autem iudicio delecto, flammis veneficam consumtam anno Domini 1460. In legibus Wisigothorum, haec lex est iisdem verbis, l. 3. de malef. li. 6. C. Wisigo. tit. 2. Malefici & immissores temp. estatum, qui quibusdam incantationibus grandinem in vineas messes, immittere prohibentur, & si qui per inuocationes demonum mentes hominum conturbant, seu qui nocturna sacra demonibus celebrant, eosque per inuocationes nefarias nequiter inuocant, vbicunque a iudice vel a iure vel procuratore loci reperiti fuerint vel detecti, ducentis flagellis publice verberentur, & decalvati deformiter decem consuecinas possessiones circuire cogantur inuisi, vt eorum alii corrigantur exemplis. Quos tamen iudex, ne ulterius euagantes talia facere permittantur, aut in retrusione faciat esse, vt ibi accepta veste atque substantia ita viuant, ne vniuentibus nocendi aditum habeant: aut regia praesentia dirigat, vt quod de illis sui placitum fuerit euidenter statuatur. Si autem qui tales consulerint reperiantur, in populi conuentu ducentorum illius accipiant flagellorum, vt impuniti non remaneant, quos culpa reatus similis accusat. Et iterum alia lege, d. lib. 6. tit. 2. l. fi. diuinos & consulentes eosdem quinquagenis verberibus coerceri iubetur. Vult & alia lex, l. i. eod. tit. hos & qui respondent & consulunt de morte, vel vita alterius, ingenue flagellis caesos & in feruitem redigi, bonis omnibus sisco delatis: seruos diuerso genere penarum afflictos, in transmarinas partes transferendos vendi.

11 Omitto hic recensere iudicia Dei de his hominibus quotidie apparentia: vix enim est auditum, neque vnquam vidi vllum hominem istis sceleratis artibus deditum, quin misere vel viuens discrutaretur, vel misere & summo cum horrore perierit ad stantium. Tandem enim daemone eos, qui ei inserviunt, impo-

uisto casu tollit, ne si cogitandi mora illis praebatur a laqueis effugiant. Sic Excecius Phocensium tyrannus, duos gestans incantatos annulos, ex quorum elisione mutua, & ex sonitu tempus gerendarum rerum commodum captabat, interfectus est dolo, etiam si ei prius illud significasset sonitus, vt ait Aristoteles in republic. Phocensium, & refert Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromata. Blanditur primum iis, quos decipere vult Sathan, & linat mortis poculum dulcedine quadam ambitionis vel voluptatis: pollicetur superbis & gloriae audis, mille modis se effecturum vt a magnatibus & Principibus impetrent quae velint: venereis mulierum decipiendarum ostentat artes: curiosis diuinandi artem: crudelibus, roboris & contra arma aduersariorum pluramuleta. In summa, singulis ratione affectionis propria & accommodata se posse mentitur. Interim autem subicit impietatem, & inuolutis artibus clauis adamantinis figit gressus in scelere. Atque vbi iam quae molitus erat effecit, miseri homines dum norunt se iam captos desperatione quadam acti, contentantes postea quae impie gesserunt, tristes semper & pauidi degunt, & propria conscientia sceleris, & daemone imperio totum sibi nunquam satisfaciunt.

De mirabilibus actibus aliis Magicis, Praestigiiis, & Metamorphosi. Cap. 16.

- 1 Mirabilia magorum quae sunt, & qualia.
- 2 Metamorphosis quorundam, & 3. & 5.
- 4 Hominum in alia corpora non possit fieri transmigratione vere.
- 6 Miracula seu potius praestigia antiquorum ethnicorum.
- 7 Xenophon magus.
- 8 Simonis magi praestigia admiranda.
- 9 Zaros & Arphaxat magi Persarum uicti ab Apostolo.
- 10 Apollonius Thibianus impostor.
- Item Thor & Othinus, & 11.
- 12 Zedechia magi impostura seu praestigia.
- 13 Histriones praestigiosos pellens ciuitatibus.

Ed + pergamus, & de aliis praestigiiis daemone & magorum dicamus, quibus hominibus nimium credulis & fatuis illudunt, simulantes se operari miracula, & aduentibus non sunt. Diodorus Sic. li. 2. Biblioth. Proteum ab Aegyptiis dictum esse Ceteum tradit, regem Aegypti, tempore belli Troiani peritum syderum & multarum artium. De hoc fingitur, inquit, solitum mutare se in omnes animantium stirpem que formas, quod earum naturas facile tum astrorum scientia, tum etiam usu & consuetudine sacerdotum didicerit. Alii auctores de eius genere diuersa senserunt, verum tamen & vatem eum fuisse peritissimum consentiunt, & qui in varias sese conuerteret figuras & illum consulentes eluderet, ne facile nisi coactus responderet. Sic Homerus de eo Proteo faciens marinum Deum, *Odyss. 4.*

ἔδ' ὁ γέρον δολίης ἐπέληθ' ὅλο τέρας,
 ἀλλ' ἢ τοι πρῶτος ἀλέων ἦν ἐν γένει,
 αἰὲρ ἔπειτα δράκων, ἔπειτα λέων, ἢ δὲ μέγας
 ἔς ἄνθρωπον ὄρνιθ' ἔσθ' ἔπειτα δὲ δεινὸν ἄλκιμονα.
 ἦ μιν δ' ἀσεμπίως ἔχουεν Τηλεπύδου, &c.

Id est:
 Neque ipse senex dolose oblitiscitur artis,
 Sed certe leo primum factus est magnis iudis:
 Porro deinde Draco, & panthera, deinde ingens ius:
 Factus est, etiam liquida aqua, & arbor alius solis.
 Nos vero sumister tenebamus forti animo.

Sic mater Aristaei Cirenes ad Aristaeum pergentem ad vaticinatum Protei de eo dicit: *Virg. 4. Georgi.*
 Verum vbi correptum manibus vinculis, tenebis,
 Tum varia illudent species, atque ora ferarum:
 Fiet enim subito sus horridus, atque tigris,
 Squamisque Draco, & sulca cervice Leana:
 Aut acris flamma sonitum dabit, atque ita vinculis
 Excidet, aut in aquas tenuis dilapsus abibit, &c.

Simon magus quoque, & se, & alios in diuersas animalium figuras conuertebat: imo in aurum, vt dicam paulo post ex fide dignorum auctorum. Circe conuertebat homines canionibus & pharmacis in porcos, & alias feras, vt ait Homerus lib. 10. *Odyss.* Plutarchus in *Gryllo*, & alii. Ex Arcadibus qui sorte ducti transnatabant quoddam stagnum, transformabantur in lupos, & cum similibus feris per illius regionis deserta vivebant: & si carne non viderentur humana, post nouem annos eodem

